

Luceafărul

Revistă săptămânală pentru
literatură, artă și politică

Director: Octavian Goga ■■■

Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

An. XI. Nr. 24. Vol. I.

■ ■ Cuprinsul : ■ ■

Z. Bârsan . . . De de mult (poezie.)
Tiberiu Crudu . . . De pe la noi, ce-a fost
odată.

I. N. Părvulescu Dragoste. Yecernie
(poezii.)
I. Agârbiceanu . . . Povestea unei vieți
(roman).

Cronici: Traian G. Dimitriu-Șoimu: Cu prilejul unei anchete literare. I. T. Lais: Politică și emu. asm. Insemnări: Poemele singurătății. † Aurel Berari. Un cor țărănesc în Maramurăș. Turneul Mărcuș-Crișan. Bătaie cu flori...

Teatru: Corul bis. a plugarilor din Slatina Marmației.

Sibiu, 10 Iunie v. 1912

Prețul unui număr: 40 bani.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE.

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Dulcă, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, H. Chendi, I. Ciocărlan, V. Ciofleac, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimiu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. I. Mateiu, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Ciucinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Săulescu, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 20 cor. 6 luni 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor.

România și în Străinătate:

1 an 25 cor. 6 luni 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Noui piese muzicale de Tiberiu Brediceanu

LA ȘEZĂTOARE

Icoană din popor (un act cu un preludiu)

Text de C. Sandu-Aldea și I. Borcia.

CUPRINSUL:

Nr. 1. Preludiu și cor.	Nr. 5. Melodrama	Nr. 9. a) Solo de flautier
2. Doina lui Sorin	6. Cântecul Ilenei	10. Brâu
3. Măduță cu ochii verzi	7. De masă	11. Duet
4. Cântec din bătrâni	8. Scenă	12. Învărtita și cor.
5. A lui Moș Marin	9. Cântec haiduceșc	

Partitura pentru canto și piano cor. 8—, fr. 10—

Doine și cântece românești.

(Canto și piano).

Caietul III.
Păsărică mută-ți cuibul.
Leagănă-te frunzuliță.
Turturea din valea sacă.
Ardemi-te-ai codru des.
Ce vil, bade, târzior.
Tu te duci, bade, sărace.
Foale verde, foale lată
Pe unde umblă doru'.

Caietul IV.
Pe sub flori mă legănai.
Foale verde, pup de crin.
Sus în vârful dealului.
Mândro, de dragostea noastră.
Când treci, bade, pe la noi.
Frunză verde, frunzuliță.
Auzi, mândro, cucu-ți cântă.
S'a dus cucul de p'aici.

Jocuri românești.

(Piano solo).

Caietul III.
Hora.
Învărtita III.
Brâu V.

Caietul IV.
Pe picior IV.
Din Maramurăș.

Ardeleana V.
Danțu.
Ardeleana (ca'n Bănat) VI.

Prețul unui caiet cor. 4—, fr. 5—

Quadrille pe motive românești cor. 2—, fr. 2:50

Hora (cis moll) „ 1:50, „ 2—

De vânzare la:

Librăria arhidiecezană, Sibiu (Nagyszeben).

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

De de mult...

Povestea-i veche... Supt la faţă ca un sfânt
Un drumeţ la o răscruce răsări ca din pământ!
Om sărac! O vieaţă 'ntreagă n'a visat decât un drum...
Şi-acum trei îi stau deschise... Din nici unul, trei acum!
— Aiurat priviă bătrânul la răspântii... ca o cruce
Părăsită şi pustie, neştiind pe und' s'apuce...
Ar fi vrut pe câte-şi trele să-şi pornească anii grei...
Şi plângând, de bucurie îşi rupeă sufletu 'n trei!

În amurgul de văpaie soarele muriă mareţ
Când din zarea 'nsângerată se ivi un călăreţ,
Îmbrăcat în haine scumpe numai fire de argint
Desminţind de data asta depărtările ce mint...
Se oprî grozav în faţa tristului drumeţ:

— Streine,

Cine eşti?... Ce cauţi pe-aicea?

— Sunt un om şi eu ca tine

Şi-am plecat pe-o noapte aspră să-mi caut calea spre noroc...
Căutam un drum... doar unul... şi-acum trei mă ţin pe loc...
De-aşi porni pe cel din stânga, aşî ajunge?

— Ce 'ntrebare!

Drumul ăsta duce 'n codrii... Şi-apoi până 'n mal de mare
Sunt tot codrii mei şi nimeni n'are dreptul să-i străbată!...

— Dar acesta, cel din mijloc?...

— Până 'n zarea depărtată

Şi-apoi dincolo de zare de te pierzi în infinit

Sunt tot câmpurile mele... Nici acum n'ai nimerit!

— Voiu porni pe cel din dreapta... D-zeu la toţi împarte...

— Nu, nu poţi nici pe acesta... Nu vezi strălucind departe?...

E castelul meu de aur moştenit din alte dăţi...

De te duci, am câni năprasnici şi te-ar rupe în bucăţi!...

Călăreţul pleacă 'n goană spre castelul lucitor...

Tot mai neagră cade noaptea peste bietul visător...

— Veşnica poveste veche şi pe care toţi o ştiu:

Un sărac rămas în lume ca un stâlp într'un pustiu!

Z. Bârsan.

De pe la noi, ce-a fost odată.

— Fragment. —

Așa să mai mână vorba o bucată de vreme până ce clăcașii, harnici la sfat, o schimbă 'n cimilit. Fetele, cari-s cele mai nerăbdătoare ființe de pe lume, să grăbesc din toate părțile să spuie gâcitori și, dacă să poate, să păcălească pe cineva. Aici li se vede toată istețimea și felul cum să trudesă să placă băetanilor. Ele nu încunjură de loc vorbele prea deochiate și gura spune tot, fără nici o teahnă. Fiecare toarnă gâcitoarea așa cum a auzit-o din bătrâni, fără să se rușineze un pic, fără să bage în seamă că e fată și nu să cuvine să spuie sau să asculte răspunsurile ce să dau uneori chiar pe drumul mare. Dacă ele nu să sfiesc, băetani nici atâta. Ei caută să le spuie pe șapte părți mai presus și, când să află vreunul șotelnic tare, atunci îi varga lui Dumnezeu: trânteste câte una de 'nghiață apa, iar fetele tac pitic și-și dau numai ghionturi.

La cimilituri de obicei e cea mai mare veselie. Nimeni n'are chip să se stăpânească și râde de cum să spuie gâcitoarea și până să desleagă. De cimilit cimilesc cu toții, cari cum apucă și cum le tună prin minte. Fiecare caută să te facă să-ți bați capul și să-ți frământă mintea, numai și numai să nu ieși la mal cu una cu două. Mai ales aceia cărora le-au mers vestea de taclale și au ținere bună de minte, înșiră atâtea, de te miri de unde le mai scot. Uneori să 'ncaieră câte doi, un flăcău ș'o fată, bunăoară, ș'atunci îi frumos să-i vezi cum se luptă.

„Eu și-am nimerit-o pe-a ta, fa suveică, ian să văd tu pe-a mea îi nimeri-o?”

Și biete fete, ca să nu rămâie a lor de rușine, să amărnicesc cu toatele și se muncesc poznă mare, ca să puie 'n cofă pe flăcăi. Nu-i păsuiesc, Doamne ferește! Mai ales că au ciudă strașnică pe dânșii, pentrucă ei îs tâlhăroși de tot la prujituri și păcăleli. Ca să-i încurce 'n vorbă și să-și răsbune pe răsul lor, cea mai ageră dintre fete, umblă uneori să închipuie atunci vreo cimilitură, dar nu reușește totdeauna.

„Taci fa, taci, că asta tu ai slimuit-o acum, n'o mai fost ea gâcitoare cât îi hău!”

Fata, dacă-i mai îndrăzneată, caută să ție a ei înainte până ce, ori să stârnește răsul, ori flăcăii năcăjiți strigă hotărît:

„Hei, pupăzelor, tacă-vă flioanca și nu mai rășniți atâta din gură, că nu curg decât minciuni!”

Dacă nu tac, să găsește câteun proclat de băiat care pune mâna pe cutia cu chibrituri, suflă 'n lampă și face 'ntunerice beznă. De chiu și vai să umple 'ndată casa întreagă. Fetele spăriete să strâng la un loc ca căprioarele, flăcăii să răped la ele ca lupii, iar copiii, tâlhari, umblă iorgusa printre picioarele tuturor, doar vor pune mâna pe furci și gheme, să le ascundă prin tindă ori pe după rășniță.

Până ce gazda jărește focul, care adesea doarme dacă nu cumva vreun băiețel i-a purtat de grijă să-i toarne apă mai din vreme, până ce dă peste chibrituri, e pârjol mare 'n cele fete. Când lumina să aprinde, toți fug la locul lor, s'astâmpără pe lăiți și... par'că n'a mai fost nimic. Copiii nici nu suflă sărmanii și stau cuminți ca sfinții, de frică să nu-i buzdugănească lelițele. Numai hoții de băetani rād într'una pe seama fetelor îmbujorate ce s'achipuie 'n sân și blastămă de le iesă foc din gură. Cei vinovați întorc capul în altă parte și să fac ne-aude, ne-avede. Alții, mai hâtri, prind să răscolească jarul cu vorbe pocăite.

„Măi, al dracului drac, nici în cap să-ți vie! Oare cine o mai făcut și pozna asta, cu lampa?”

— D'apoi dă, bre, pe mine mă 'ntrebi?

— Pe cine dar, măi Vasilică, ce? Tu nu ești din satu ista?

— Da ian uite colo, spre divan: fetele cele oare ce suflă așa greu, parc'o tras la jug, bată-le hazu...

— Dă, măi frate, pui-băiat, știu eu? Da încă să fi văzut mai nainte cum strigau, par'că erau în pădure și dăduse o dihanie 'ntre dânsele“.

Frăsina lui Rujuc, vânăta la față:

„Dacă sunteți afurisiți de nu mai este de

chip. O tunat și v'o adunat. Ș'acuma, voi ca voi, da cum mi-i ciudă mie de nodăcii ceia de băieți, Doamne! Îmi vine să crep. S'amestecă și ei ca mățele 'n zestre. Să-i prinzi câte pe unu și să le sucești gātu ca la dracu. Ia așa!" (face semnu cu mâna).

Șărpeanu:

„D'apoi la ce, săracii, ei ce-s vinovați?

— Săracii?... Dacă-s săraci, la ce-o stâns lumina? De ce n'o șezut binișor, arde-i-ar focu draci să-i ardă!

— S'o stâns singură lumina, fetelor, ce sunteți nebune. S'o gătit gaza și trebuia să se stângă. Ei, mititeii, is toți numai de-o schioapă, nici n'ajung până la cuiu.

— Las că știm noi! Voi cu cine aveți să țineți, sãmânța dracului“.

Vasile, foarte smerit:

„O, dacă-i așa, ian stăi o leacă! Voi la ce tolocăniți de geaba din gură și spuneți numai minciuni. Acea, jură tu drept, eră gâcitoare?

— Gâcitoare, da, gâcitoare! Ce, numai decât ca ale voastre, să strâmbi nasul și să-ți astupi urechile când le cimiliți?

— Ei, ce mai zici și tu. Par'că voi sunteți mai de treabă, voi nu vorbiți de frupt în zile de sec! Lăsați-mă că doar tu, cu gurița ta, ai spus cele de mainte cu mânușa, cu lumânarea, cu ochiu și dă, să ierți mata, nu erau tocmai de obrazu tău. Și vezi, eu is de treabă, eu nu zic nimic“.

Fata rușinată:

„Apoi... așa-s cimiliturile, doar nu le-am făcut eu.

— Hm... vezi? Vezi cum sunteți? ...Un fel de... ducă-mă Dumnezeu, da eu nu vreu!“

Șărpeanu, răstit:

„Măi da tăceți din gură, măi! Iar v'ați luat la harță cu fetele? Dați-le la pândalnicu, că cu ele n'o mai scoateți în capete niciodată. Ori cum le-i da, ele caută să cadă tot în picioare, ca și mățele.

— Ba, d-voastră, bădiță, sunteți așa, nu noi, strigă Susana lui Bocăneț.

— Se prea poate. Da nu cumva ați pofti să ne 'mbrobodiți, să purtați voi căciulă și noi tulpan? Las că știu eu. Voi ați vrea să cânte la casă găinile nu cucoșu. Apoi nu se poate, măi leliță Susană, nu, o trecut vremea aceea“.

Dumitru Puraveț, sucindu-și musteața-i bălaie:

„Că deaceea, să nu zici că nu-i așa. Decât îți spun eu că n'au s'ajungă niciodată. De ce? Pentrucă fetele din ziua de azi, nu-s nici apă, nici uncrop.

— Parcă eu nu văd! Toate-s un fel de... du-te 'ncolo, vino 'ncoace, șezi binișor, nu-mi da pace! Nu le mai alegi capātu.

— Așa-i!

— Și la urmă tot ele cu gura mare, tot ele că noi suntem afurisiți, că nu ședem binișor, mă rog câte coarne 'n puțină. Apoi, apoi, să nu le botezi?

— Ei, las pe aldată botezu!“

Acum spune tu, măi Sandule, cimilitura ceia de mainte. Da vezi să fie colea, cu miez, nu fleac.

— Las pe mine măi Șărpene, n'avea grijă. Una din fundul tartarului. Iaca, cinel-cinel... măi tu, ascultați ori nu?

— Ascultăm, ascultăm, spune!

— Cinel-cinel: am un iaz, cu malurile verzi, peștii 'ntrânsu is negri, apa roșă.

Șărpeanu mulțumit.

„Bravo! Așa mai vii de-acasă! Așa n'șeleg și eu, da nu ca cele ce-o stâns lampa de urîte.

— Hai găștelor, nu găgăiți nici una? Ce-i asta?“

Fetele, ca să găcească mai repede, s'adună iute la un loc, șorobotesc ele 'n de ele, par'că fierb șerpui piatra cea scumpă. La urmă, când văd că nu-i nici un chip, să împrăștie supărate.

„Apoi, bădiță, asta n'o știm!

— Aaa, bine-mi pare! Încaltea v'o dat de hac Sandu nostru. Așa. Să trăiești, măi Sănducule. M'ai ușurat la inimă. Dumnezeu să te ușureze și pe tine, de păcatele cele grele“.

Susana, plină de mânie:

„Dacă-i așa, bădiță, să vă spunem și noi una să vedem îți gâci-o?

— Hai să vedem și pozna asta.

— Să vedeți! Iaca, cinel-cinel: ochi în plopi, scânduri în gropi, funii întinse, gheme strânse.

— Taci fa, c'aista-i bostanu toată ziua! Bostanu cu vițele întinse. Atâta lucru să nu știm noi?

— Bine, bostanu! Atunci alta: Haci-haci, prin copaci; iuș-ieuș, prin păiuș.

— Vântu fa, de dimineată și până 'n seară!
Alta că asta nu-i de leac.

— Iaca și alta, par'că-i mare sărbătoare?
Sus stele, jos stele, vai de tălpile mele.

— Hei, stele-pocostele! Asta cine n'o știe?
Și Grămadă de pe cofă, că-i țigan și tot o
gâcește. Nu-i așa, bre? Iarna, când 's nopțile
senine și ger de cască mâțele, nu sclipesc
fulgii de jos ca stelele pe cer? Și când, pe
la miezu nopții, veneă tatu-tău bat dela crășmă
și vă făcea pe toți grămadă, nu umpleați ușa
cu voi, nu eră vai de tălpile voastre când
vă luă bengu de frig în drum?

— Ei, fa, n'am nimerit? Degeaba, n'aveți
voi noroc în ia-sară! Puteți să vă trudiți până
mâne, c'asa cu cigai-niga, nu faceți nimica.
Dac'ați spune ceva mai cum se cade, un
fel de... oastea unui craiu într'un vârș de
paiu, calea-valea, poate-ar mai merge.

— Macu-i bădiță, macu, strigă Frăsina și
Zoița lui Macovei.

— Macu fie! Încă una și, dacă-ți găci-o
și pe asta, v'o spun și pe cea dintâiu: Cinel-
cinel, străchinuță verde, fundu nu se vede

— Fântâna, fântâna!

— Fântâna o fi, zăludelor, da tăceți din
gură, nu-mi scoateți sufletu!... Eu nici nu
voiam să spun asta și voi m'ați și 'necat în
fântână.

— Ei, bădiță Vasile, cum văd eu, vrei să
ne năcăjești.

— Ba nici un năcaz, scumpo. Iacătă una,
pe loc, ferbinte: Cinel-cinel, am o păsăruie
cu minciuna 'n gușă și cu dreptatea pe spi-
nare.

— Cântariu, strigă cu toatele.

— Cântariu! Și dacă-i cântariu, ce-i cu
asta? Ce-ați folosit?

— Ce folos? Nici un folos! Atâta numai
c'am găcit și de-acum trebuie să ne spui
aceea cu iazu și peștii negri.

— Acea, fată hăi?... Hm! Acea nu-i aceea,
îi acela că-i harbuzu!

— Harbuzu?! Și noi cât ne-am bătut capu!
Doar și noi știam una cu harbuzu dar altfel:
am trei ulcelușe cu miere, la lelița 'n buruiene.

— Apoi a fi el și la leliță-ta 'n buruiene,
nu zic baiu, da vezi că-i ș'asa cum o spus-o
Sandu nostru.

— Ei, acuma cine mai spune?

— Mai spuneți tot dumneavoastră.

— Hai tot noi! Ce credeți c'o 'nțarcat bălaia
și nu mai știu? Iaca: Cinel-cinel, am un sac
cu mac, șede cu gura 'n jos și nu se varsă.

— Hornu cu funinginea, asta cine n'o știe.

— Nu vă grăbiți să nu vă pripiți.

— Dacă nu ne temem.

— Așa? Bine! Atunci ian să 'nvârt eu o leacă
șurubu să văd îți mai găci? Cinel-cinel: patru
bat, opt opintesc, mii și sute să clătesc“.

Anița lui Bot-Gros strigă fără sine:

„Ariciu!

— Arici să te faci, că nu-i arici!... Vedeți,
v'am spus eu c'aveți să dați cinstea pe ru-
șine? S'o 'mplinit vorba mea?

— Irra, fa sbrehudă, ce nu taci tu?
Ariciu nu știi că-i ...merge pașa pe uliți cu
trei mii de sulți.

— Ba nu, Zoiță, merge pașa pe cărare,
cu trei mii de sulți în spinare.

— Apoi nu-i tot așa? Nu samănă?

— Samănă, da... nu răsare“.

Vasile 'nfuriat:

„Ei, mâțelor, ce tot umblați huci-margina
și vă faceți a n'auzi? Găciți ce v'am spus
noi, ori nu? C'apoi stricăm tocmeala.

— Cum nu, găcim, bădiță, găcim. Doar
nu-i cea mare pricopsală“, răspunde Zoița
lui Macovei. „Când se bat doi berbeci, cap
în cap, nu-s patru coarne, nu opintesc opt
picioare, nu să clatină mii și sute de fire de
păr?

— Așa-i! Vezi... tot trebuie să 'nvârt eu
șurubu. Credeam să-l las mai în voie, da
nu-i chip.

— Iote ce una, fetelor hăi: într'o casă
dormeau odată, spate la spate, Nimeni și
cu Nimica. Nici unu, tâlhar, să nu le deie
pace! Bate 'n ușă de sar ceia din somn și
pe urmă o rupe de fugă. Nimeni, somnoros,
dă busna pe fereastă; Nimica pe ușă. Ei acum
să-mi spuneți voi, cine o mai rămas în casă?

— Dac'o ieșit amândoi, cine să rămâie?
N'o mai rămas nimeni!

— Nimeni nu v'am spus c'o ieșit pe fe-
reastră?

— Ei, ce mai umbli, bădiță să ne 'ncurci?
Eu știu că n'o rămas nimica.

— Nimica n'o ieșit și el pe ușă, proasto?

— Bine zici, bată-l crucea, o ieșit ș'acela!

Să zic Niciunul... el o fugit, n'o 'ntrat în casă! Atunci cine să rămâie?!!

— Aici-i aici! Vezi, săracu șurub; o leacă dacă l-am strâns, face minuni! Așa trebuia să fac eu dela 'nceput, nu să vă las în banii voștri, s'aveți ce vă lăiburi. Ei, știți ori nu știți?"

Fetele, uitându-se una la alta:

„Nu știm!“

Șerpeanu, plin de bucurie, bate 'n pumni.

„Bine! Așa vă vreau: ingenunchiate ca bou la deal, nu tot de-a bățului, tot în răspăr. Mai o leacă și după păr“.

Vasile:

„Fa, ian ascultați fa. Dacă o ieșit toți din casă n'o rămas casa goală?"

— Goală“, răspund cu toatele supărate!

„Apoi goală trebuia să spuneți și voi. Dacă nu goală măcar pustie și tot aceea eră.“

— Iiii... iote cum ne-ai prostit!

— Ei par'că eu v'am prostit acum! Așa sunteți voi deacasă.

— Dacă-i așa să spunem și noi una. Când merge treaba pe pământ, nu ne dăm înlături.

— Spuneți, spuneți, numai să fie cu lapte!

— Cu lapte, bădiță, cu lapte! Iaca găciți: pe țiganca la care i-ați ros foile, cu ce-o hrăniți?"

— Cum fa, cum? Țiganca?... Am ros noi foile la vreo țigancă?"

— Ei nu, n'o luați pe dos! Așa vine numai vorba de țigancă“.

Vasile:

„Auzi, măi Grămadă, nu sughiți? O venit iar vorba de țigancă. Spune tu întâiu cu ce-o hrănești, că noi nu știm ce mânâncă țiganii“.

Grămadă răsând:

„Apoi dă, eu îi dau lapte dulce, știți co-lea... bun!“

— Iote măi, țiganu, dacă-i de-a lor, din lapte nu vrea s'o scoată“.

Dumitru Pânzariu:

„Ei, ce te mai miri? Dă și el, că n'are de unde, da ian să aibă, ar mai da? Țiganii își darnici numai cu punga altuia.“

— Așa-i, măi Dumitre! Da oare noi ce naiba să-i dăm?"

— Ce să-i dăm? Eu îi dau paie să crepe țiganu de ciudă.

— Și eu fân, ca să-i dreg gustu“, strigă Vasile.

Șerpeanu, apăsător:

„Ba eu mohor, ca să i să strepezească dinții și să nu strice fân“.

Fetele râd de se omoară când aud târguiala băitanilor și cum să 'ntrec ei la paie și fân. Flăcăii nedumeriți râd și ei că n'au încotro.

„Da voi fa, ce v'arătați fasolele acolo? Nu vă place poate cu ce hrănim noi borcotina?"

— Apoi cam nu. Doar borcotina ceea are și ea cântecu ei, că țiganca cu foile roase îi“...

Susana lui Bocănești:

„Taci, fa Marghioală, taci nu spune, ardă-i focu să-i ardă! Nu spune“.

Repezindu-se îi astupă gura cu mâinile...

„Da de ce să nu le spun, soro, ce?"

Smâncindu-se din brațele Susanei strigă:

„Țiganca... îi mama, mama la care i-ați supt țâțele!“

Flăcăii opăriți, rămân cu gura căscată.

„Bre, bre, bre... trebuie să ne ducem să ne culcăm că ne-o vârit su'pat fetele. Ne-o tras calupu aici. Până și Grămadă, măi, nu i-ar muri mulți înainte, până și el ne-o lăsat în urmă. El o hrănit-o cu lapte, cioroiu năibii“.

Fetele mândre.

„Apoi, dă, să nu mai râdeți de noi că iaca, vedeți, nu să știe ce ajungeți. Ulcioru nu merge de mulțori la apă.“

— Bine, bine, lasă! Nu mai vorbiți atâta că faceți colb din gură și ne 'nădușiți.

— Iaca lăsăm. Da știți ce una, până ce și nu știu ce, să mai spunem noi ceva proaspăt, așa pe nerăsuflăte.

— Ei, vreți să mai încercați iar marea cu degetu.

— Iaca vrem s'o 'ncercăm și ce-i cu asta? Mai degrabă spuneți cine zice pe lume: beu apă că n'am apă; că, dac'aș aveă apă, aș bea vin?"

— Cum fa, cum? Bea apă că n'are apă?... Ce grăiești în dodii? De unde bea el apă, dacă n'are de unde?"

— Apoi iaca așa, bea de unde nu-i și ce-ai să-i faci!

— Fa, tu nu cumva să-ți bați joc de noi, că te ia dracu. Ai auzit?"

— Irra..., bădiță! Așa-i cum ți-o spun eu. Să mor dacă nu-i așa. Iacă-i vede!

— Ş'adică juri tu că asta nu-i de loc soră cu minciuna?

— Nu; zău nu!

— Bine! Hai fugi de-aici, să nu te văd că mi să 'negreşte 'naintea ochilor. Tu însă, măi Dumitre, şi tu, măi Vasilică, şi voi, măi fraţilor-fărtaşilor, veniţi colea să punem umăru cu toţii, să scoatem caru din şanţ, că iar ni l-o prăvălit fetele, fi-le-ar ceasu sfârâit să le fie! Hai, ce ziceţi, gâcim noi azi, ori nu?

— D'apoi dă, măi Şărpene, dracu să ieie, îi tare afurisit.

— Afurisit... afurisit! Dar să ne lăsăm noi bătuţi? Hai să căutăm şi noi să vedem cine bea apă când n'are apă.

— Poate broasca, bădiţă... ei îi place apa, strigă băieţelul lui Ciornei dela Cucueţi.

— Ba broscoiu! Ai pus şi tu de te-ai gătit. Să cunoaşte c'ai crescut în Zătun".

(Va urmă.)

Tiberiu Crudu.

Dragoste.

În serile 'mbrăcate 'n strai de aur
Şi 'n dulce svon de cântec legănat,
Zorite 'ncep să-şi tremure chemarea
În freamăt blând izvoarele curate.

Tresar în somn, din cercuri largi de ape,
Sfioase flori în umbră răsărite
Şoptind povestea blânderor fecioare
De-al nopţii farmec veşnic ispitite.

Şi 'n dornică şi caldă 'mbrăţişare
Îşi tremură petale 'nfiorate,
Din jocul apei pururi călătoare
Pe-al valurilor sbucium răsirate.

Tihnită, noaptea cerne flori de doliu
Urzind al vremii caer în tăcere:
Din cer se lasă binecuvântarea
Deasupra tăinuitelor unghere.

...De farmecul furişelor săruturi
Învins, doinindu-şi dragostea 'n surdină,
Pribeag păraul iar porneşte 'n lume
Şi undele-i de-un dor strein suspină.

Vecernie.

Biruind mulţimea şoaptelor de seară
Glas domol de clopot zările 'nfioară,

Toaca 'n dulce cântec văile trezeşte,
Jos, în colţ de codru, soarele-asfinţeşte

Şi sub larga boltă, umbrele cărunte
Vin s'aprinde 'n taină stelele mărunte.

S'a 'mbrăcat în aur sfânta mănăstire
Ca s'asculte rostul slovei din psaltire.

Licăriri sfioase tremură 'n unghere
Ca nădejdea 'n inimi fără mângăere

Şi cum trec prin colbul drumului de ţară
Mă 'nfioară vraja serilor de vară.

I. N. Părvulescu.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Urmare.)

Temerile avocatului Chirca fură zădărnice. Seara, casele familiei Grecu se umplură de lume. Nime nu fusese uitat dintre cei cari luară parte la alegeri. Nu numai candidații de avocat, ci chiar și scriitorii din cancelaria lui Grecu și din altele, fură invitați. Se mai aflau aici și oameni cari nu avură nici în clin nici în mănecă cu alegerea. Slușbași pe la judecătoria regească, pe la tribunal. Cu un cuvânt toți cari se puteau număra în pătura intelectualilor din oraș.

În patru săli vaste erau așternute mesele încărate cu bunătăți, cu mâncări și beuturi. Până se așezară la mese mulți din cei invitați vorbeau în taină, pe șoptite. Alții erau cufundați în conversații aprinse. Obiectul tuturor conversațiilor erau alegerile, luptele ce s'au purtat, alegătorii, cei buni și cei slabi de înger, reușita. Pe fețele, în ochii multora se cetea o mare mulțumire. Chiar și celor cari se simțeau mai stânjeniți, în vorbă, în purtări, li se coborise par'că o dulceață în liniile fețelor, în priviri. Erau măguliți că nu fuseră uitați.

Mulți dintre cei de față vor fi vorbit de multeori de rău, vor fi invidiat în adâncul sufletelor pe doamna Olimpia, familia Grecu. Însă acum zâmbetul de plăcere, de complăsanță, de îndestulare eră pe fețele celor mai mulți. Unii dintre cei prezenți făceau impresia că stau mereu gata să servească. De câteori se deschideau ușile, și intră vr'un lacheu, unii dintre cei prezenți făceau mișcări instinctive ca și când ar fi voit să le ajute la ceva, ca și când ar fi o mare cinste pentru ei să le poată fi de vr'un folos chiar acestor servitori, cari se țineau de această casă bogată. Ei aveau, înconștii, privirile acelea unse par'că, înconștii făceau anume mișcări. O slăbiciune omenească, îndestulită acum, îi făcea pe mulți ridicoli.

Dar erau între invitați destui ca și avocatul Chirca. Aceștia conversau liberi. Aceștia nu respirau un aer nou. Erau însă și aceștia veseli: bucuria reușitei de ieri le umplea sufletele. Poate cei doi-trei cari se gândiseră la ei, când fû vorba de candidare, vor fi avut vr'un ghimpe la inimă.

Domnul Vasile Grecu trecea zâmbind dela un grup la altul. Primea, cu aceeași bună-tate pe față, felicitările tuturor. „Mă bucur pentru că a reușit candidatul partidului național, nu pentru reușita mea personală“, le răspundea dânsul.

Advocatul Chirca vorbea într'un colț cu

Ion Florea. Acesta sosise abia acum. Se folosise de libertate, cum îl învățase șeful, și într'o cafenea începû o discuție nesfârșită cu un coleg.

„M'am înșelat, zise avocatul Chirca, d-na Olimpia se pricepe de minune la orice. Simte situațiile.

— Da, sunt foarte mulți invitați,“ zise Florea privind mulțimea de oameni.

„E bine așa, tinere. Totdeauna am zis că o judecată pripită e greșită. Cât privește pe femei, se vede că judecata noastră e totdeauna pripită.

— E adevărat, răspunse Florea. Nu știu unde am cetit că femeia e taina cea mai adâncă a vieții.

— Și domnișoara Grecu?“ îl întrebă repede, zâmbind ușor șeful. În clipa aceasta intră un servitor care-l pofti pe Florea puțin afară.

„Doamna te pofteste pe-o clipă în salonaș“, îi spuse acesta.

Florea bătu ușor în ușe. Doamna Olimpia îl așteptă în lumină, într'o toaletă strălucită. În pași ușori se apropie repede, plutind par'că, de Florea, și înainte ca acesta să fi avut vreme să se aplece, să-i sărute mâna, ea-l îmbrățișe cu patimă, îl strânse ca'ntr'un cerc de fier, apăsându-i sânii grei și tari pe piept. Apoi înfiorată, oftând, îl lăsă.

„Poate fac o prostie, dar te rog să scuzi, domnule Florea“, începû ea repede în vreme ce sânii ei bogați se înălțau des. „Nu mai puteam să aștept! Trebuie să-ți mulțumesc acum, îndată. Să fi venit aseară îți mulțumeam atunci. Domnule Florea, ne-ai adus o mare, o foarte mare fericire și cinste. Îți mulțumesc din toată inima“. Ea tăcu, deveni palidă și ochii ei împrăștiu luciri de ghiață. Făcû o mișcare ca și când ar fi voit să se retragă.

Ion Florea simți povara sânilor pe piept, simți pe trup urmele brațelor ei. Prin cap începû să-i vâjje, ca și când i s'ar învărti acolo un vâjeit de vânt. Nu putea spune un singur cuvânt.

„Mărioarei, bărbatului meu, mie ne-ai făcut o nespūsă bucurie. Aseară să fi venit la noi, toți trei te-am fi îmbrățișat. Da, aseară te adoram toți trei“; începû din nou doamna Olimpia.

Ion Florea își înălță capul. O privi pe doamna Olimpia. Îi părû foarte liniștită.

„Mi se pare, doamnă, zise el liniștindu-se, că rolului meu îi dați prea mare importanță. Cât am făcut eu au mai făcut și alții.

— Dumneata ai fost totdeauna prea modest, domnule Florea. Dacă nu vrei să-mi crezi mie, întreabă pe bărbatul meu, întreabă pe Mărioara, întreabă pe toată lumea. Dumneata ai câștigat ieri învingerea, ca bărbat de încredere al lui Grecu. Și pentru aceasta nu-ți putem mulțumi îndeajuns. — Pentru că, domnule Florea, e mare cinste a fi deputat, a lua parte activă în cameră. Și dumneata știi că avocatul intrând odată acolo își va ști face datorința. Va fi mereu în postul lui, ca un adevărat erou. Ochii Olimpiei la cuvintele din urmă începură să învie, să împărtășie lumini ciudate.

Cuvintele din urmă îi părură întâi lui Florea ca o batjocură. Cum poate o femeie să spună înaintea unui străin, în serios, că bărbatul său e „un erou”? Dar se gândi, îndată ce și-l închipui pe Grecu, că de omul acesta nu se poate legă nici o batjocură. Nici chiar dacă batjocura ar veni dela doamna Olimpia. „Va fi totuși adevărat: sumeția, vanitatea o face să spună cuvinte ridicole“ își zise el. Și deodată îi trecu un gând ciudat prin minte: „Eu le-am făcut un serviciu. Am luptat ca femeea aceasta să-și stâmpere vanitatea. Șacum îmi mulțumește ca unui servitor care i-a mântuit un lucru scump de perire: mă îmbrățișază!“ Prin mintea lui judecata se țesea fulgerător mai departe: „Dacă-mi mulțumește cu atâta, ca și când mi-ar zice: cu atâta e de-ajuns. Ți-ai făcut slujba, ai primit mulțumita, poți merge. Dar mai departe, la Mărioara să nu te gândești“. Când ajunse aici, ca un razim, îi veniră în minte părerile lui Chirca despre domnul Grecu.

Toate acestea trecură fulgerător prin mintea lui Florea. Mai statornic rămaseră în capul său părerile lui Chirca. Și, simțindu-se sprijinit, el își înălță mai tare capul, privi cu hotărâre la femeia, care-l învăluia cu aceleași priviri neînțelese.

„Domnul Grecu sigur își va face datorința, doamnă, zise el. Dar, vă rog să credeți, că meritul reușitei e al tuturor cari au muncit, nu numai al meu. De pildă un țăran, unu Dan Bârsan, a făcut de-o sută de ori mai mult decât mine.

— Ei, dumneata din modestie te înjosești. Asta nu-i frumos. De altfel poți spune ce vrei. Noi credem ce ne place,“ zise ea și închinându-și capul eși, zicându-i c'un zâmbet: la revedere.

„Așa?“ își zise Ion Florea eșind, eu pot spune ce vreau? El eră foarte palid. În prag se întâlni cu Mărioara.

Fata se opri, îl privi în lumină.

„Bună seara, domnule Florea. Dar ce ai, ești așa de palid?”

— Nu știu, domnișoară. Am vorbit mai

înainte cu mama dumitale: M'a chemat să-mi mulțamească. Închipue-ți dânsa crede că toată învingerea eu am câștigat-o, dar...

— Și n'ai câștigat-o dumneata? Ei, uite modestia! Și tata, și domnul Chirca, toți o spun asta“. Și Mărioara îi zâmbi fericită.

„Dacă și dumneata crezi așa, apoi nu mă mai mir de nimic, nici de doamna Olimpia“, zise el mulțumit. „Dar îți spun drept, mulțumita dumniaei mi-a părut foarte ciudată.

— Da, zise repede domnișoara Grecu, mama are o bucurie, o satisfacție nemărginită. Toată ziua a pândit o veste. Aseară a venit cu telegrama trimisă de dumneata, ca o furtună în casă. L-a îmbrățișat pe tata, m'a îmbrățișat pe mine, ceacă nu i-a fost niciodată obiceiul. Dacă erai și dumneata de față, și domnul Chirca, cu siguranță că nu scăpați nici dumneavoastră neîmbrățișați“. Și ea răsese dulce.

„Cât mă privește pe mine din ieri seară s'a făcut seara de azi,“ zise zâmbind Ion Florea.

„Te-a îmbrățișat?”

— Da. Și mi-a mulțumit de nenumărate ori,“ răspunse el liniștit.

„Nu-i mirare, zise fata repede. Mama e mereu veselă. Cum ai spus dumneata, e într'adevăr ciudată. N'am crezut niciodată că reușita tatii să-i cauzeze o așa de imensă satisfacție. Căci, dacă am băgat bine de seamă, e mai mult satisfacție decât fericire“. Tăcu puțin apoi întrebă, ridicându-și privirile albastre spre Florea:

„Fericirea e mai liniștită. Nu?”

— Da, domnișoară,“ răspunse el.

Ei făcură câțiva pași împreună. Mânile lor se atinseră, se strânsură ușor.

„La revedere, domnule Florea“, zise ea lăsându-l repede, și dispărând cu pași ușori pe-o ușe.

Când intră Ion Florea lumea se așezase la mese. Văzû buchete de flori, tacâmuri strălucind, văzû pe-o parte un șir de cefi alineate, de cealaltă parte văzû albind un șir de șervete, prinse în același fel la piept.

Domnul Chirca îi rezervase un loc lângă dânsul. Dumnealui aveă și de cealaltă parte un loc rezervat. Doamna Olimpia, în fruntea mesei, eră foarte frumoasă. Părea întinerită cu zece ani. Florea o văzû și simți sânii ei tari pe pieptul său.

Ion Florea își ocupă locul lângă șeful său.

„Ai făcut și pe domnișoara Grecu să întârzie. Ei, tinere! îi zise domnul Chirca, n'am găcit?”

— Ba da. Am întâlnit-o când am eșit dela doamna Olimpia,“ răspunse Florea.

„Așadar doamna Olimpia te-a chemat?”

— Da. A ținut să-mi mulțamească pentru că am contribuit și eu la reușită.

— Dumneaei e foarte veselă. N'am văzut-o niciodată astfel. A mulțumit la toată lumea. Mie mi-a zis: scumpul meu prietin. Așa nu m'a numit încă niciodată", zise domnul Chirca.

Furculițele, cuțitașele, țincăneau neîntrerupt. Cei mai mulți mâncau în liniște. Unii conversau încet, spuneau întâmplări din campania electorală. Erau însă destui, cari, urmând pilda lui Chirca, conversau în libertate.

Capetele cele mai multe erau aplecate asupra farfuriilor. Din când în când servitorii intrau, servind alte și alte mâncări, buteliile cu vin se destupau și paharele se duceau la gură.

Doamna Olimpia conversa cu multă animație cu un colonel trecut la pensie, pe care-l avea la dreapta. Din când în când râsul ei curat trecea în valuri arginții prin sală.

Pe fețele, în ochii unora începuseră să se arete puterea vinului. Și aceștia începură să aibă deodată o mare mâncărime de limbă. Sgomotul începuse să se ridice prin sală.

Mărioara veni târziu, și își ocupă locul la dreapta domnului Chirca.

„De-acum trebuie să vie primăvara“, zise avocatul surizând domnișoarei Grecu. „Intre doi tineri trebuie să-mi uit și eu bătrânețele.

— Așa, par'că dumneata ai fi bătrân, răsă Mărioara.

— Nu eu, ci anii, domnișoară. Anii sunt dușmanii noștri.

— Anii și slujba de avocat, d-le Chirca“, zise Florea.

„Să vezi, domnișoară, tânărul ăsta dela stânga are să fie nenorocit în viață. Ș'a ales o carieră care nu-i place“, zise răutăcios Chirca.

„Nu-i place advocatura domnului Florea?“ întrebă Mărioara cu o nuanță de tristeță în voce.

„Nu! zise cu hotărîre domnul Chirca. Inchipueți și azi a venit să lucreze în cancelarie. Azi! Dupăce trei săptămâni a alergat neîntrerupt. Abia am putut să-l mișc dela masa de scris.

— Domnul Florea e conștient în toate“, zâmbi domnișoara Grecu.

„Afli?“ o întrebă repede avocatul, privind-o c'un suris în care nu puteai deosebi de-i batjocură ori bunătate.

„Domnul Chirca e un om neînțeles, domnișoară“, răspunse Florea în locul Mărioarei. De-oparte iubește pe oamenii muncitori, de altă parte spune că advocatura e o slujbă amară. Eu am făcut aluzie la cuvintele dumniului, când am zis că și advocatura e un dușman al nostru.

— Da, tinere, și șeful dumnilor în amândouă cazurile are dreptate“, zise avocatul. „Însă acum să-mi dați voie! Ar fi vremea

toastelor. Și, mi se pare, eu va trebui să încep seria“. El bătu cu inelul de aur în pahar. În sală se ridică sgomotul, veniă mai ales din sălile vecine, unde invitații mâncară și mai ales băură în deplină libertate.

În sală se făcu îndată tăcere. Lumea așteptă de mult toastele. „S'auzim, s'auzim“, răsună prin sală.

„Să-mi dați voie, domnilor, începă avocatul Chirca, să ridic paharul meu în sănătatea bărbatului care de azi încolo va fi un stâlp puternic întru sprijinirea și apărarea drepturilor noastre în camera țării, și care în seara aceasta ne-a întrunit la masa sa bogată. Înțelepciune și putere de muncă nu-i putem dori dela Dumnezeu, pentru că aceste două le are în măsură neobișnuită. Tot ce-i putem dori este ca Dumnezeu să-i deie sănătate deplină și viață îndelungată. Cercul nostru electoral va fi totdeauna mândru, că a putut trimite în cameră o minte atât de strălucită, că a putut da deputaților români, aleși pe baza programului național, un coleg atât de neprețuit. Dumnezeu să-l țină la mulți ani“.

Aplauzele izbucniră ca o furtună. Domnul Chirca se duse repede, cu pașii lui mărunți, ciocni cu Grecu, îi strânse mâna cu căldură, și când se întoarse avea ochii umezi.

Dupăce oaspeții se așezară, se liniștiră, se ridică nou alesul deputat.

„Țin să vă mulțumesc, întâiaioară, domnilor, că mi-ați făcut cinstea să vă pot vedea în seara asta la mine. Mi-ați dat astfel posibilitatea să vă mulțumesc din nou, pentru încrederea ce-o puneți în mine, pentru neobosita d-voastră muncă ce ați pus-o întru biruința candidatului partidului nostru. Dumnezeu să vă deie să puneți pe seama voastră toți ați pus câte-o petricică la clădirea măreață pe care trebuie s'o începem: deșteptarea conștiinței drepturilor politice în poporul nostru dela țară. Fiți siguri, domnilor, când această conștiință va pătrunde adânc în suflete, poporul nostru nu va trimite numai atâți deputați, ca azi în cameră. Zelul ce l-ați arătat acum, să-l păstrați, să-l înmulțiți pe viitor. Să trăiți, domnilor“.

Ovațiile nu mai conțeneau. Mai ales în sălile vecine înviau iarăși și iarăși, mai furtunoase.

Începută odată seria toastelor urmară încă vreo cinci-șase. Unele potrivite, altele lungi, încâlcite, fără nici un miez. Chiar spre sfârșit se ridică un profesor trecut la pensie, care își începuse toastul dela Adam.

„Omul a venit liber pe pământ — începă el — însă dușmanul lunei ș'al omului, sămănătorul tuturor relelor pe pământ, n'a putut suferi această libertate“. Vorbî despre căderea protopărinților, despre deosebitele

feliuri de robii, fizică și morală, despre libera omului voință, despre felul cum a fost înțeleasă libertatea în anticitate, la Greci și la Romani. Pintr'o serie nesfârșită, de treceri și schimbări, ajunse la iobăgie, la libertate, egalitate, frățietate, la guvern responsabil, la dreptul de vot la alegeri. Și în urmă constată că alegerile de acum n'au fost libere, și cu atât mai mare este biruința noastră.

Încă pe când ajunsese numai la evul vechiu, doamna Olimpia se strecură afară. Oaspeții începură să bea, să povestească.

„Asta ar fi bun de deputat în vreme de obstrucție“, zise avocatul Chirca domnișoarei Grecu.

Fata nu răspunde. Își țineă buzele strânse, căci râsul o bufneă mereu, și numai cu greutate se stăpâneă.

Când se sfârși toastul lui, într'o larmă destul de mare, abia se auziră câteva strigăte de „să trăiască“ și oaspeții se ridicară.

„S'a făcut vreme frumoasă, domnișoară. Mâne pot spera să vă însoțesc la plimbare?“ întrebă Florea pe domnișoara Grecu. Ea se pregăteă de ducă.

„Da. Cu plăcere, domnule Florea. Mi-e și dor de-o plimbare. Te aștept la patru“. Ea înclină ușor din cap și dispărură. Oaspeții se strecurară rând pe rând, între ei și Ion Florea. Dar avocatul Chirca mai rămăsese. Lui îi părea domnul Grecu foarte obosit.

„A fost grea seara asta“, îi zise Chirca.

„Nu atâta seara, cât gândurile. Grija cancelarii nu mă lasă în pace. Mi-e greu să mă despart de ea, mi-e teamă s'o las singură“.

Chirca nu răspunde. Priveă, distrat par'că, prin casă.

„Eu aș avea un „proiect de rezoluție“, zise el deodată, zâmbind. „Să-l angajezi pe Ion Florea cu conducerea cancelariei. Atunci poți fi deplin liniștit“.

Avocatul Grecu își ridică ochii, îl privi îndelung, scrutător pe Chirca.

„Mi se pare n'ai spus întreg „proiectul de rezoluție“, zise el liniștit.

„Adevărat, răspunde Chirca, am spus premisele, concluzia am înghițit-o.

— Și pentru ce?

— Nu știu încă ce păreri ai tu despre tânărul meu. N'am vorbit niciodată cu tine mai amănunțit despre el“, zise Chirca.

„Ei bine, eu îl cred un om foarte destoinic. Un om de acțiune, un om harnic.

— Și nu te înșeli. Dar eu mai cred că-i un tânăr foarte deștept și mai presus de toate îi place foarte mult de domnișoara Mărioara.

— O știi asta cu siguranță?“ întrebă Grecu cu interes.

„Da, mi-a declarat azi, înainte de prânz. Concluzia proiectului meu de rezoluție ar fi deci, ca peste un an, peste doi domnișoara Grecu să se iscălească Mărioara Dr. Florea“.

Advocatu Grecu tăcū. Dar un zâmbet îi răsări din colțul buzelor și se răspândi peste toată fața lui. Ochii îi luminău.

„M'am gândit și eu la asta, prietine“, zise dup'un restimp de tăcere Grecu. „N'ar fi rău. Se vede un băiat foarte cinstit.

— Nu se vede, este, prietine. Eu îl supraveghez acum de-o jumătate de an.

— N'ar fi rău, zise iarăși Grecu. Eu, deocamdată pe Mărioara o duc cu mine, să urmez vreun an la conservator. E tânără încă.

— Da, da, asta e foarte bine, asta n'are a face, făcū repede d-l Chirca! Tinerii pot să aștepte încă. Dar dacă fata se va învoi, tu nu vei opri căsătoria asta?

— Nici aceasta, nici alta pe care Mărioara ar dori-o. Eu țin s'o văd fericită“.

Chirca sări de pe scaun, își frecă degetele osoase cu mulțumire și zise: „Atunci îi căsătorim!

— Dar Mărioara, prietine, ține la el mai mult decât la un prietin, la un bun patinator?“ întrebă cu liniște Grecu.

„Așa cred, iubite. De altfel ne vom convinge“. El îi dori noapte bună, îi strânse mâna cu căldură și eși.

Vas. Grecu mai rămăsese. Un zâmbet dulce îi lumină fața: se gândi la fata lui, la Mărioara.

(Va urmă.)

Cronici.

Literatură.

Cu prilejul unei anchete literare.

Avem de câțva timp în București o „gazetă de teatru, muzică, literatură, sport și artă”, condusă așa cum e condusă, și botezată... „Rampa”. Cine scrie la acea gazetă? Mulți... prea mulți chiar, și din ei aproape toți n'ar trebui ca să apară cu ceva într'o demnă gazetă care ar vrea să îmbrățișeze o manifestare atât de multiplă.

Au căutat ceice-o conduc să inventeze fel de fel de lucruri ca să atragă cetitori, și într'un timp au început-o cu anchetele: anchete literare, muzicale, artistice, etc. etc. Ce și-au zis ei: Desigur că acum e nimerit a se ști ceva relativ la mișcarea culturală din România, mai ales că în timpul din urmă a reinceput să fie o luptă mai înverșunată între diferitele școale literare.

Zis și făcut!

Și s'au adresat la unii și la alții, și la cine trebuia, și la cine nu trebuia. Din diferitele păreri să căutăm a resumă părțile mai interesante, citând părți, cari poate ar aduce lumină în anumite chestiuni.

Primul a fost poetul Al. Vlașcu, și d-sa ne spune că „firește dintre doi scriitori de egal talent, ai să preferi pe acela care, cu opera lui, are să te facă să-ți iubești mai mult țara și neamul tău” (vezi Nr. 58). Prietinel său d-l Delavrancea ne spune că mișcarea nouă nu poate fi luată în seamă, dacă este mai mult o imitare, și în prezent astfel stând lucrurile, simbolismul ca mișcare de maimuțarie nu poate fi luat în seamă.

O părere... interesantă este desigur a d-lui Ovidiu Densusianu, cunoscutul poet simbolist Ervin. Iată ce crede d-sa: „nu trebuie să uităm că numai literatura care întrupează în ea complexul de idei și sentimente proprii unei epoci are valoarea reprezentativă pentru acea epocă, și ajunge să se impună viitorului. Tocmai lucrul acesta nu l-au înțeles țărăniștii și poporanistii noștri, — și cum l-ar fi putut înțelege, când mintea lor aproape preistorică, nu poate prinde nici lucruri mai elementare... Vedeți d-voastră cu ce desgust vorbește dela înălțimea catedrei lui universitare nepotul lui Neculai Densusianu?... Și mai departe: „Să aperi astăzi primitivitatea în literatură cum fac țărăniștii și poporanistii e o nebunie"... Desigur. Mai bine să te amețești în înșirarea tuturor colorilor existente sau închipuie de minți bolnave, decât să fii aproape pe viața reală ce s'ar răsfrânge din scrisul simplu al celui ce-ar voi să desprindă ceva din viața celor din jurul tău... Și mai departe: „De aceea nu se putea să prindă la noi țărăniștii, — eră un anacronism. (Și vezi d-ta! noi cari ne grăbim cu introducerea tuturor lucrurilor bune sau rele din apus, am fi rămas în urmă cu secole, dacă n'am fi adus și ciuperca simbolistă! Patria recunoscătoare o să-i ridice poetului

Ervin o statuă.) Când mă uit la ce s'a scris de țărăniști văd o baltă, — baltă seacă acum, și departe de ea trece mândru, aducător de rodnicie, râul mișcării nouă”. (Vezi Nr. 65).

Ei vedeți: pe lângă lacul sau balta secăuită așa de curând de imaginația bolnavă a susnumitului poet, trece râul mișcării nouă, mândru și aducător de rodnicie. Da, mai ales rodnic: apar ciuperce otrăvitoare, și râul trece și pe lângă cimitirul în care Ervin cântă la pian, după cum ne spune într'o scâlbăitură... originală, care întrupă în ea un „complex de idei și sentimente proprii pentru această epocă”.

E de părere apoi că poezia a progresat mai mult ca proza, și aceasta pentru motivul că „până acum mișcarea nouă a atins mai mult producția poetică; proza a rămas mai departe de acțiunea ei binefăcătoare”. Știți, a apărut și o revistă în Iași, tot simbolistă, și-au botezat-o „Versuri”, dar care s'a transformat și 'n „Proză”, pentru că poezii(?) noului curent să scrie în rânduri lungi ceea ce mai înainte ei sau alții dintre ei scriseseră în versuri și lungi și scurte: unul lung și altul scurt.

În ordine cronologică vine d-l Eugen Lovinescu, supranumit și micul tartarin. D-sa spune: „Lăsați pe scriitorii să scrie ceea ce pot scrie. Nu-i siliți la subiecte străine de firea lor... Fiecare își ia subiecte din lumea pe care o cunoaște, din lumea în care a trăit... Încercând să scrie altceva ar rătați poate pe căi necunoscute; rămână deci în fâgașul tras de o întreagă ereditate sufletească. Și de altminteri nu în orice direcție se pot face lucruri reușite, se poate face într'un cuvânt artă (Nr. 68).

De acord cu părerile emise în ultimile rânduri: scriitorii să rămână în fâgașul tras de o întreagă ereditate sufletească.

D-l profesor Simeon Mehedinți, directorul bătrânelor „Convorbiri literare”, crede că nu trebuie să se dea o prea mare atenție diferitelor curente literare pe cari de altfel nici nu prea le vede. Căci, spune d-sa: frumosul și arta sunt aceleași, și nu curente ca o modă trecătoare”. Ne mai spune că nu există decât talent. Relativ la progresul pe care l-ar fi făcut versul sau proza, d-sa spune: „nimeni nu scrie ca Eminescu, nimeni ca Creangă”.

D-l I. Brătescu Voinești, ne spune relativ la simbolism: „eu unul nu pot suferi această mișcare. E greșită dela început. Scriitorul cere un sacrificiu dela cetitor, când îl pune să-i cetească scrisul. Deci trebuie în schimb să-i dea ceva cât mai clar, dar nu cum fac scriitorii acestui curent, să întunece și lucrurile clare... În orice caz, la noi e o plantă exotică, și care nu va prinde niciodată.” Crede totuși că proza a progresat mai mult decât versul.

Vedeți ce clar se exprimă alesul nostru prozator: simbolismul? O plantă exotică. O mișcare pe care nu o poate suferi. Scriitorii în loc de claritate întunecă până și cele mai luminoase lucruri.

D-l Mihail Dragomirescu, fostul conducător al răposatelor „Convorbiri critice“ ne spune: „curențele noastre literare au fost pe când se dădeau lupte violente, dar mai mult sau mai puțin sincere. Acum se duce un fel de politică literară, care a tăiat orice avânt. Acum nu se mai crează nimic. Trecem printr'un fel de criză a producerilor literare. Nu mai departe acum câțiva ani erau patru curente. De altfel, în prefața calendarului „Socec“ pe 1908 le-am arătat lămurit. E curentul naționalist reprezentat prin d-l N. Iorga și „Neamul românesc literar“, — e curentul poporanist cu „Vieța Românească“ și „Luceafărul, — e curentul simbolist reprezentat prin Densușianu și „Vieța Nouă“, — și al patrulea curent așa zis criticist, pe care l-am condus eu. Acest din urmă curent a rămas oarecum învins pentru moment. Celelalte au făcut mari concesii, și din ideile cu cari au plecat la luptă aproape n'a mai rămas nici una. Așa „Vieța Românească“ a început prin a spune că descriind vieța țăranului și sentimentele lui, îmbrățișându-i cauza, faci adevărată literatură. Și a terminat spunând că se poate să vorbești și de țăran într'o epocă de artă, fără ca prin aceasta să înceteze de a fi artist; a pornit negând tot ce nu avea ca subiect pe țăran și a sfârșit prin a publică în coloanele ei operele tuturor scriitorilor, care în majoritatea lor numai poporaniste nu sunt. Ba chiar și simbolismului i-au făcut loc, trăgându-l și pe Minulescu... Artă nouă nu cuprinde element intelectual, căci ea redă simțirea prin imagini neprecise. E un fel de expresiune mistică, deci cu un caracter sensorial! (Nr. 77.)

Din citatul de mai sus reese foarte vădit existența a trei curente literare, din cari unele au cam lăsat din principiile cu cari au pornit la luptă. Face ceva aprecieri asupra „Vieții Românești“, care în timpul din urmă pare a mai fi lăsat la o parte pe simbolisti, dându-ne din contră ca un fel de cronică veselă poezii în cari satirizează pe poeții simbolisti. Despre simbolism că ne redă simțirea prin imagini neprecise și că e un fel de expresiune mistică. De celalalt curent rămas totuși în ființă nu ne spune nimic. În fine asupra progresului, ne spune că versul a progresat, proza rămânând în urma versului.

Poetul Dimitrie Nanu ne spune relativ la curente: „Nici o teorie de critică literară, oricât de savant ar fi criticul, și, oricât talent ar cheltui, nu cred că ar putea să determine a privi un curent. Critica nu seamănă, — critica strânge recolta eșită din spontaneitatea energiilor literare. Va să zică ea trebuie să vină în urmă unui curent, iar nu să-l preceadă... Artiștii creatori fac curente... Dintre curente noastre literare, cari sunt în mugure, va izbuti acela care într'un timp anumit va număra mai tari talente pe cari se poate bizui producția viitorului.“ Relativ la progres, cunoscutul poet ne spune: „S'au rafinat — nici nu se putea altfel — mijloacele tehnice ale limbei, atât în proză cât și în vers, — dar s'au îngreuiat condițiunile producțiunii literare.“ (Vezi Nr. 81).

După domnia sa criticul nu poate determina un

curent, ar putea ce-l mult să-l arete, dacă scriitorii talentați l-ar fi făcut.

Poetul Dimitrie Anghel, ne spune în cecece privește progresul, că au progresat amândouă formele, și versul și proza.

D-l Karnabat, ne spune: „Curențele n'au de-a face cu literatura propriu zisă, cu arta. Ele sunt sbuciumări neindreptățite în mișcarea literară. Curente le fac numai poeții și scriitorii în goana lor după frumos“. Până acum cam la fel cu poetul Nanu. Relativ la mișcarea nouă: „Este, se înțelege, sub influența literaturii noi franceze, de care se resimt aproape toți scriitorii. Această mișcare trăiește prin mai mulți scriitori tineri, (d-l Karnabat face parte dintre aceștia) cu simțiri și gânduri cari se ridică mult asupra comunului, dar cari până acum n'au produs o personalitate ca Eminescu sau ca Macedonschi (?!), care e mai mult un premergător al simbolismului“. Asupra acestei aprecieri vom reveni cu altă ocazie, când vom vorbi mai pe larg de scriitorii simbolisti. „În proză cred că toți imită descriind tipurile lui Caragiale... la poezie nu numesc decât pe cel mai mare care trăește, adică pe Alexandru Macedonschi“...

Relativ la influența elementului intelectual într'o operă literară, ne spune: „Elementul intelectual strică mai degrabă decât ajută, căci îi dă rigiditate, și o abstracțiune greoaie. Îi răpește din farmec, din căldură, din muzicalitate, și o îndepărtează de suflet și de simțirea curată“. Suntem de acord cu aceste afirmări. Relativ la progres, mai adaugă: „Cred că suntem în progres ca atmosferă sufletească, ca producție în general, dar nu ca individualități. Căci mai ales când mă gândesc la timpul în care s'au produs cei câțiva cari n'au fost întrecuți însă, cum e Eminescu și Macedonschi... Mai mult a progresat versul, pe când proza a rămas în urmă față de progresul general și de atmosfera de gândire“... Cât privește despre Macedonschi vom vorbi despre el altădată, când ne vom ocupa despre scriitorii simbolisti, când vom scoate în relief personalitatea literară a lui.

D-l Teodor Speranția, cunoscutul culegător de anecdote, ne spune că: „e un curent de imitație, și unul care ne aparține nouă, propiu“, fără să ne precizeze acest din urmă curent. Relativ la elementul intelectual ne spune: „elementul intelectual ajută de sigur... Prevăd în viitor o cât mai mare intelectualizare a artei“. Cât despre progres, desigur că versul a progresat mai mult.

Tânărul simbolist al Ardealului, d-l Emil Isaac, autorul „dramoletei neo-romantice“ „Maica cea tânără“, ne spune cu o deosebită competență și autoritate: „La noi nu se poate vorbi de curente precizate. La noi literatura a fost totdeauna individuală“. Da! mai ales literatura pe care o face d-sa e foarte individuală, ca și a celorlalți simbolisti, mai ales după părerea junelui simbolist ardelean. Nu știu ce-și va fi zis poetul (!) Ervin, șeful școalei simboliste, când acest cirac al său spune că nu-s precizate curente literare din România. Cum, nici cel simbolist nu-i precizat? își va fi spus șeful și i-o fi pus notă rea la conduită.

Relativ la progres, cu aceeași deplină competență ne spune: „Versul n'a progresat. Nu e progres când Goga cântă de Laie Chiorul. A progresat însă strălucitoare proza, care poate stă alături de proza oricărei literaturi moderne. Renaissance-ul culturii noastre va veni prin prozatorii ei“. Ei, vedeți d-voastră, cum să fie în progres versul când poetul Goga îndrăznește să cânte între altele și pe Laie Chiorul; și cum să nu fi progresat proza când Emil Isac a îmbogățit literatura română cu atâtea prețioase lucrări, cari vor face din el un nume ce va trăi pentru veșnicie. Asta o crede și d-sa poate. Ar fi interesant de știut.

Vine acum și „marele poet“ Alexandru Macedonschi, care ne spune: „În adevăr la noi există curente literare opuse unul altuia și aceasta e bine. Din curentele simbolice care au fost declarate macabre, decadente, când în realitate erau clasice — pânăce, în sfârșit a născut și d-l Davidescu, ca să facă literatură cu o clasă comercială și cu vorbe luate de ici și de colo și înșirate „cu marea enfază a ignoranțului“. Nici nu se poate o mai bună caracterizare a scriitorilor din mișcarea simbolistă, despre care putem spune același lucru, cu singură deosebire că alții vor fi având mai mult de o clasă comercială.

Simbolistul Alexandru Stamatiad, ne spune: „Luptele literare îmi plac, oricât de înverșunate ar fi... Sunt mai multe curente, dar cel care azi e plin de eflorescență e curentul nou, curentul care mâne va fi învingător, ținând seama de mulțimea talentelor tinere ce-l urmează. Această mișcare a început la noi în 1880 cu „Literaturul“, sub direcția lui Alexandru Macedonschi și a continuat patru ani până în 1884. Ea reprezintă curentul francez și eră contra „Convorbirilor literare“, la care predomină cel german“. Cât despre progres ne spune: „Da, fără îndoială, atât în ce ne privește proza cât și în ce privește versul“. Și știți de ce? Pentru că d-l Alexandru Stamatiad nu scrie numai proză, ca d-l Emil Isac, ci fabrică și versuri. Despre d-l Alexandru Macedonschi nu spunem nimic deocamdată, vrând a-i consacra un articol, în care se vor aduce poate și multe lucruri noi.

Cunoscutul prozator Basarabescu: „Până acum câțiva ani nu se pomenea la noi de curente. Poate de aceea eră și mai sănătoasă... În ce privește curentul simbolist nu prinde și n'a prins pentru că n'a avut scriitori“. Cât despre elementul intelectual, ne spune: „Elementul intelectual ajută unei opere“. Despre progres: „Atât versul cât și proza au progresat ca formă... Cu deosebire forma versului s'a netezit admirabil, ajungând la întocmiri clasice. Progresul în proză e în proporție neînsemnată, pentru că proza sprîjinindu-se în cea mai mare parte pe puterea fondului, (lucru pe care simbolistii l-au uitat de mult) e searbădă când se reduce numai la formă; de aceea până azi au rămas în vigoare tot prozatorii mai vechi“.

D-l Corneliu Moldovanu ne spune: „Nu cred în curentele literare. Ele se datoresc personalităților și sunt vremelnice... Dacă talentele produc curente, niciodată însă curentele nu produc talente. Dimpotrivă, curentele au absorbit multe forțe tinere, cari desigur

ar fi putut fi utile în alte domenii culturale. Dar când curentele literare nu au nici o temelie în viața organică a propriului, când ele sunt o modă, după cum e curentul decadent la noi, atunci e o adevărată nenorocire“. Despre scriitorul simbolist Minulescu ne spune că e „jongleur“. Dar cu toate acestea unele curente au creat așa numitele „talente“. E destul ca să ne gândim la două curente: cel simbolist și cel criticist al d-lui M. Dragomirescu, și ne vom convinge de contrarul afirmației poetului Moldovanu. Ne spune apoi: „nici nu pot bănui o operă de artă puternică, fără să se întemeieze pe un fond intelectual“. Cât despre progres ne spune că versul pare a fi progresat mai repede decât proza.

V'am arătat părerile a 16 „autorizați“, asupra mișcării culturale și despre viitorul ei. Din ele se poate face constatarea că părerile sunt tot atât de diferite ca și cei ce le emit. De multeori te fac să și zâmbești, la cetirea ideilor pe cari, cu mare enfază, le dau oameni „competenți“ ca Emil Isac sau alți scriitori simbolisti.

Știm însă lămurit că în literatura noastră au existat și există curente. Și după curentul dela „Sămănătorul“ s'au format și celelalte, cari au continuat cu mai mulți sau mai puțini susținători, mai bine sau mai rău primite. Astăzi cele existente par a și definit mai bine conduita, și unele din ele au dat roade multumitoare, dând buni scriitori literaturii române. Cât privește despre „curentul nou“ toți solicitații, afară de simbolisti, spun că n'are să prindă, nefiind o cerință în evoluția literaturii noastre, că nu e un curent care să poată fi folositor, căci ce-l alcătuiesc sunt prea „profunzi“ (?) — dupăcum o fi crezând și ei — și din această cauză nici nu pot fi înțeleși. Și ca o mișcare nouă să prindă, are nevoie ca să se impuie prin claritate și prin o cât mai strânsă legătură sufletească cu poporul în sânul căreia se ivește. Numai îndeplinind aceste două cerințe o mișcare va putea avea izbândă, când pornește din nevoile sufletești ale poporului, când o cerință imperioasă o cere.

Dar ca să vedem mai bine mișcarea simbolistă din România, vom face o lucrare în care vor fi studiați oamenii cari o alcătuiesc, și operele pe cari le-au produs. Cât despre d-l Alex. Macedonschi, dacă se va putea îi vom consacra un articol întreg ca să-l facem mai bine cunoscut (!) acelor cari nu cunosc pe acest mare poet, singurul dela Eminescu și până în prezent.

București, Maiu 1912.

Traian G. Dimitriu-Șoimu.

Politică.

Politică și entuziasm.

Se știe, că soarele le dă putere de viață tuturor organismelor — și asemenea acestui astru pe care poporul nostru îl socotește sfânt, și entuziasmul îi dă putere de viață și de muncă sufletului omenesc.

Căci ce este un artist în clipa, în care este „inspirat“, dacă nu un entuziast? Ce este un savant, care pentru că să afle adevărul pornește pe cele mai grele căi ale exploatărilor, dacă nu un entuziast? Ce este în clipa hotărâtoare un luptător politic dacă nu un entuziast? Ce este un muncitor, care în sudoarea feței sale își câștigă sieși și familiei sale pâinea de toate zilele, dacă nu un entuziast? Și cum poate să biruască un popor, care luptă pentru libertate, dacă nu e entuziasmat de ideea, ce-l conduce? Entuziasmul reprezintă cea mai mare forță în viața și în istoria popoarelor: Jeanne d'Arc a scăpat Franța, nu mulțimea de politicieni cumiși și de generali chibzuiți, cari îl încunjurau pe rege, căci principiul acestora este: „Să mai scăpăm, ce este de scăpat — și azi ne retragem dincoace de Loire, mâne mai trecem o culme de munți și poimâne la mare, iar de-acolo ce-a da Dumnezeu!“ Și li s'a răspuns: „Un strop de apă și un fir de colb din pământul țerii noastre nu vom lăsa în mâinile dușmanilor! De vom muri, pământul nostru ne va înghiți!“ Și știm că au biruit prin entuziasmul și credința lor, iar fata de țărani de lângă Orleans azi e adorată în rând cu sfinții! Și Napoleon n'a fost răpus prin pustiurile Rusiei, ci în fața entuziasmului tinerilor Nemți, chiar el marele, veșnic învingătorul, stăpânitorul lumii a căzut biruit — ochii săi, despre cari se zicea că atrag oamenii cu o deosebită putere magnetică, nu mai aveau putere.

Și cum e pe la noi? Mulți îl desprețuiesc chiar pe Bălcescu sau pe Russo tocmai de aceea că au fost luptători entuziaști, și acei cari urmează calea apucată de acești cei dintâi dascăli ai neamului întreg, de căteori n'au fost huiduiți? Avem pentru aceea savanți cari de pe culmile înalte ale științei, unde nu se prea câștigă popularitate, scriu „scrisori către tineri“ și alte „caraghioslăcuri“ ca să-i ademenească în mocirla politicianismului de toate zilele; muncitori, în cari vitregia vremurilor și nepăsarea oamenilor bine situați a năbușit și a amorțit și cea din urmă putere, entuziasmul, fiindcă apăsându-i și storcându-le munca i-au făcut să aibă numai grija unei existențe materiale mai bune, pe care abia azi după veacuri de osândă cu greu o câștigă și cari totuși au dovedit că mai este în ei putere de viață, care la un semn se poate deslănțul rupând totul în cale, în valuri repezi și neorânduite; politicieni, cari ca să salveze neamul, luptă contra acelor, cari reprezintă un curent de idei, un principiu bine definit, cerând excluderea lor din viața publică, uitând că acolo în umbră îi așteaptă zeita dreptății, cari ea are să-și rostească cuvântul de judecată, hotărât și etern.

Poporul nostru e un popor înțelept, poate chiar prea înțelept! Căci orice s'ar zice, puterea de viață a unui neam nu se judecă după aceea, ce face el în timp de pace, care e atât de aproape de amorțeală, nu după „înțelepciunea“ sa, ci după puterea sa de a se entuziasma, de a se resvrăti contra unor nedreptăți. Dar la noi această mare putere pare a fi amorțit aproape cu totul, — aici nu vorbim de ieftinul entuziasm de bălci, care „domnește“ pe la toate adunările noastre,

ci de entuziasmul adânc și fecund, care se poate exprima și altfel decât prin toaste și zângănit de pahare! Și de ce este țărânul nostru atât de neincercător față de vorbele atât de frumoase ale oratorilor? Fiindcă de atâteaori a fost înșelat, că încrederea sa în purtătorii cuvântului a dispărut aproape cu totul: a fost înșelat de acei din jurul său, de prietini falși, de dușmanii cari veniau cu zâmbetul dreptății pe buze, de politicienii cari l-au amăgit cu atâtea făgăduinți neimplinite. Accentuăm însă că numai în privința aceasta entuziasmul său pare a fi amorțit, căci de altfel cum ar mai păstra minunata artă populară, minunatele sale cântece și balade, ca singura comoară sufletească ce i-a mai rămas? Dar în unele părți, mai ales în apropierea orașelor, puterea sa de a se entuziasma pare a fi nimicită aproape cu totul și sufletul său corupt; dovadă următoarea „poezie“ populară, de o valoare documentară:

Frunză verde! Draga mea
Îmblă beată de cafea!

Sub astfel de împrejurări se înțelege că nu ne putem mira, că el, cel înșelat de atâteaori să aibă dela început încredere în acei, cari cu gând curat vor deschide o bancă sătească sau vor întința o casă de cetire. El trăiește mai bine în lumea credințelor și superstițiilor sale, decât să primească de bune și să-și lege viața de astfel de modernizări, pe cari adesea nu le înțelege, și cu cari în unele locuri, a făcut o experiență atât de tristă. Abia după ce va prinde folosul, ce-l poate scoate din astfel de întreprinderi, după ce s'a fi convins după multe indoieli că e un lucru bun, abia atunci se va apropia cu sfială de domnul părinte sau de domnul învățător și-i va cere să-l înscrie și pe el membru în obștie sau în casa de cetire. La început numai folosul îl interesează, căci dorul de știință, de iubire, de artă și-l tâlmăcește în credințele și 'n cântecele sale, care-i și păstrează neatinsă și curată, acea scumpă comoară a sufletului său, puterea de a se entuziasma care în vremile viitoare, când va fi conștient de drepturile și de datoriile sale, va fi o forță superioară în lupta noastră cu dușmanul, care reprezintă ideile unor puțini, cari nu voiesc să creadă, că o putere artificială totuși trebuie să se istovească, cum se usează cu vremea orice mașină! Să luăm un exemplu actual din Ungaria: reforma electorală. Noi așa cum stăm astăzi n'avem nici o speranță să stoarcem vreo concesiune în favorul nostru, fiindcă cinci deputați reprezintă în parlament o minoritate dispărentă și mai ales că majoritatea alegătorilor români e de tot înconștientă așa că unui agitator priceput nu-i trebuie multă muncă, ca să-l convingă, că cutare străin, numai el, poate să-i scoată pășune sau alte bunătăți, deși în realitate numai binele nu-i dorește — la nevoie mai vin și banii și rachiul, o ispită căreia un alegător inconștient, o masă neorganizată cu greu îi poate rezista. Și fără o oaste de alegători conștienți, entuziaști și hotărâți să meargă până la extrem, cum îi vom putea impune dușmanului voința noastră?

Câteva ironii cu privire la păstrarea „supremației“ națiunei maghiare, pe care Iusth o cere, și Lukács o accentuează îndeosebi, nu ajung. Masele alegătorilor țerani trebuie mișcate și entuziasmate până 'n cel din urmă cătun de munte, explicându-le și lămurindu-i pentru ce se sbuciumă, pentru ce au a-și alege deputați și cari-s drepturile lor în privința aceasta. Și entuziasmul lor trebuie să fie atât de mare ca să vadă în fine și oligarhii noștri dela notar și până la prim-ministru, că nu e vorba aici de niște cereri nemotivate, de niște milogeli neputincioase, ci că un popor cere să trăiască și că posedă o forță atât de mare, să-și câștige acest drept elementar — căci drepturile istorice, chiar și dacă le avem, joacă un rol atât de mic într'o astfel de luptă. Trecutul n'avem voie să-l uităm, căci ne poate învăța multe, însă dușmanilor nu le vom putea impune voința noastră prin niscaiva drepturi „istorice“, cari aparțin acuma trecutului și pentru el nu există, ci prin forța și prin entuziasmul nostru de azi, care va izvorii însă din conștiința că suntem un popor, care a avut un trecut mare și aspiră să aibă și un viitor mare! Însă ca entuziasmul acesta odată trezit să nu izbucnească în flacări neorânduite, pierzându-se astfel fără rost atâtea energii avem nevoie de munca conștientă și entuziastă a acestora, cari trăiesc în nemijlocita sa apropiere, preoții și învățătorii; căci scânteia entuziasmului, pe care o va aprinde în sufletul său ovațiunea inflăcărată a cutărui fruntaș și orator ambulant, poate să rătăcească în niște paie, aprinzând astfel un foc fără rost, care nici măcar nu te poate încălzi. Preoții și învățătorii trebuie să fie conștii de datoria lor de a disciplina forțele interne ale neamului, cari dorm acolo în sufletele sătenilor, că sunt meniți a trezi în aceștia flacăra sfântă a entuziasmului, care-i va porni și până la jertfirea vieții, însă care trebuie păzită, ca izbucnind înainte de vreme să nu înnăbușe fără rost, gândurile și chibzuințele luptătorilor: focul poate să clădească, dar focul poate să și distrugă. Aceasta la suprafață pare a fi un lucru ușor, însă privind chestia mai adânc vom vedea, că nu putem ajunge la acest ideal, decât printr'o luptă de decenii: generații întregi vor trebui să muncească — și sperăm că vor avea atâtea iubire de neam și spirit de jertfă — fără să-și vadă gândul izbândit, luptătorii vor îmbătrâni cu nădejdea că abia nepoții sau strănepoții vor culege roadele unei învingeri definitive. Însă preoții, învățătorii și toți intelectualii noștri trebuie să-și calce pe inimă: să n'aibă suprema ambiție de a fi recunoscuți de „patrioți“ buni, de-a trăi în prietenie cu domnul notar sau chiar cu domnul fișpan, ci, unei semi-culturi, care le corupe sufletul — deși unii zic că ar fi o cultură „superioară“ — să-i prefere urgisita noastră cultură românească, care totuși are și ea oameni mari, scânteii luminoase, cari ne dau atâtea nădejdi pentru viitor. Și dacă își vor câștiga în fine o cultură adâncă și exclusiv românească, dacă se vor reîntoarce la sufletul neamului nostru, atunci abia își vor putea pune titlul de conducători „firești“ ai poporului — nu le

recomandăm diferitele culturi „superioare“, căci sunt... primejdioase, și ei adesea n'au puterea de a le asimila, ci se pierd în ele ca 'ntr'un haos, așa că ele îi asimilează — adevărat îi corupe pe ei, nu întors, cum ar fi logic! Își vor recâștiga astfel puterea de a se entuziasma, vor iubi poporul, vor iubi munca, vor învăța a se jertfi pentru neam și vor trăi astfel o viață care va contribui cu ceva la înălțarea neamului: și poate fi ceva mai scump pentru un om, ca neamul său? Vremea aceasta încă nu ne-a sosit, abia de se arată câteva fulgerări fugare, cari ne-o îndegetează. Însă să nu se creadă că va fi o vreme de pace și de muncă nestingherită! Nu! Va fi lupta decisivă, în care se va pecetlui libertatea deplină a acestui neam. Munca ta nu va ajunge s'o îndeplinești, vei trebui s'o și ferești de atacurile dușmanilor, cari nu cruță, vei trebui să jertfești și cele mai scumpe interese ale familiei tale înguste, vei trebui să jertfești întreaga ta carieră — scumpa carieră! — sfârșind cu aceea, că vei jertfi în ceasul suprem și viața. Însă pentru a ajunge la o astfel de putere morală, la un astfel de entuziasm de care azi suntem atât de departe — avem nevoie de-o schimbare radicală, de o purificare a atmosferei, în care trăim: ridicând poporul materialicește și învățându-l a fi econom, arătându-i foloasele școlii și învățându-l a-și iubi limba, povestindu-i faptele trecutului idealizat și purificate de toate păcatele lui și învățându-l a-și iubi neamul și eroii săi, arătându-i frumusețile și bogățiile țerii noastre și învățându-l a-și iubi pământul, păstrându-i toate credințele și tradițiunile sale, — astfel ne vom apropia de ceasul mare al biruinței.

Noi suntem un popor subjugat și ca atare politica noastră în nici într'un caz nu poate fi numai o politică economică și practică, ci cu atât mai mult ea poate și trebuie să fie numai o politică entuziastă! — cu ce argumente, spre exemplu, l-am putea convinge pe un intelectual, că trebuie să-și jertfească totul pentru neam, dacă convingerea sa este că în interesul păcii între popoarele monarhiei trebuie să vorbească unguerește sau nemțește. Evident, că nu există nici un argument — doar dacă-i făgăduiește o leafă mai mare — decât iubirea de neam, entuziasmul, pe care-l vei putea insuflă încă, dacă nu va fi cu totul corupt. Trăim într'o vreme, în care se hotărăște soarta unui neam și avem nevoie mai ales de credință, de muncă și de entuziasm! Intelectualii, îndeosebi, să se lase de disprețul nejustificat față de țărani, de intrigile și de patimile politice, să mai uite puțin de ambițiunile lor personale, și să se cuprindă cu toții de sfântul, binefăcătorul, fecundul entuziasm dătător de viață, de care mai ales avem nevoie azi, în lupta ce-o ducem pentru reînvierea sufletului românesc, acasă, și existența noastră ca popor, în afară.

I. T. Lais.

Însemnări.

Poemele singurătății. D-l Victor Eftimiu, pe care ferieria „Inșiră-te mărgărite“ l-a făcut dintr'odată celebru, e cunoscut mai demult ca un trubadur simpatic. Poeziile lui le-am întâlnit adeseori prin publicațiunile periodice și știam că are foarte multe admiratoare. Chiar și-aici la noi în Ardeal a fost primit cu simpatie și multe suspine ale inimilor tinere se legănau mângăitor în ritmul ușor și seducător al versurilor sale. Prietinel Eftimiu e un virtuos al versificației, care te fură prin armonia și melodia versului. Lira lui cu coarde sentimentale are un farmec particular. În cântecele lui se refrânge melancolia orientului, seninătatea ceriului de miazăzi și o gamă întreagă a dragostii. Din bogatul volum reproducem la întâmplare o bucată:

Mă 'ntorc târziu...

Mi-ai spus c'ai vrea și-acum să-ți culci pe brațul meu
Bălaiul cap pe care abia-l schimbară anii,
Și tristă, visătoare, s'ascuți mereu, mereu,
Cu mintea fermecată de-atâtea spovedanii...

Ai vrea să-ți spun și-acum de țările străine
Spre cari aleargă toamna cocorii călători,
Să-ți spun de toate câte le port ascunse 'n mine
Și 'n ochii mei s'arată cu flacări pe comori.

O, cât n'aș vrea, copilă, să-mi scald din nou privirea
În ochii tăi, în ochii ce n'oglesc dureri,
Să sorb de-acolo vieața, odihna, mântuirea,
Pierdutul cer albastru al zilelor de ieri...

Dar vezi, trecu prea iute frumoasa primăvară,
Când tu neștiutoare visai la sânul meu:
Mă 'ntorc târziu, copilă, căci toate se schimbară,
Tu nu mai ești aceeaș și altul par'că-s eu!

Tu nu mai ești aceeaș... căci ochii tăi, acuma,
Încep să ardă jertfe altarului păgân,
S'a dus de-acum din suflet zefirul, roaua, spuma
Și valul care 'ncepe mai tare bate 'n sân...

Bălaiul cap pe care abia-l schimbară anii
Ar ști să deslușiască mai multe decât ieri
Și-ar cerne, poate, lacrimi, atâtea spovedanii,
În ochii tăi, în ochii ce n'oglesc dureri...

De-ai fi rămas aceeaș fecioară de-altădată,
Copila visătoare cu ochii mari și buni,
Te-aș fi ținut și astăzi pe brațul meu culcată,
Din vise împletindu-ți colane și cununi...

Volumul a apărut în editura Librăriei Naționale din Orăștie și se vinde cu prețul de 2 Cor. Recomandațiile le credem de prisos.

✽

† **Aurel Berari.** A murit nu de mult la Cernăuți una din cele mai simpatice și mai apreciate figuri din vieața noastră culturală: Aurel Berari. Peste hotare eră puțin cunoscut, căci nu părăsise Bucovina niciodată. Ascultând glasul talentului său, cu care-l

inzeztrase Dumnezeu, a studiat, cât se poate face aceasta în Bucovina, arta dramatică. Mulțumită talentului său extraordinar, a ajuns să creeze roluri, cum nu le-ar fi creat orice artist dela teatrele mari ale capitalelor. A fost unul dintre interpreții principali ale comediilor lui Caragiale. Ca comic, prin natura talentului său, a și jucat mai mult în comedii, în drame abia în „Năpasta“, mai ales că în Bucovina drame nici nu se prea pot jucă, gustul publicului nefiind încă așa de înalt. Numai lui avem a-i mulțumi, că mișcarea noastră teatrală a ajuns la oarecare înflorire și vioiciune. Am pierdut în el un artist, care prin forța talentului său mare și prin puterea sa de creație eră indicat poate să urmeze calea apucată de Liciu, ceea ce însă nu i-a fost dat, murind tânăr, în vârstă de 33 de ani.

✽

(I. T. L.)

Un cor țărănesc în Maramurăș. Orice veste bună venită dela Românii din Maramurăș ne înveselește. În zilele trecute Rev. Domn vicar Tit Bud a binevoit să ne trimită fotografia primului cor bisericesc din Maramurăș, înființat de harnicul preot Ion Doroș în parohia Sat-Slatina și anume cu credincioșii din filiala Ocna-Slatina. Acest cor astăzi e sub conducerea profesorului și catechetului din Sighet Atanasie Doroș. Chipurile plugarilor voinici și deștepți, credem că vor fi admirate cu bucurie de cetitorii acestei reviste. Cu toată vitregia împrejurărilor, sufletul românesc trăiește și se întărește și în țara descălecătorilor Dragoș și Bogdan.

✽

Turneul Mărcuș-Crișan. Iubiții noștri cântăreji Mărcuș și Crișan au terminat cu distincție studiile la conservatorul din Viena și încredințați din partea societății pentru teatru, ai cărei bursieri au fost, vor face, în cursul lunei Iulie, un turneu artistic prin principalele orașe dela noi. Vor cântă în Arad, Timișoara, Brad, Oradea-mare, Lăpușul unguresc, Bistrița, Dej, Cluj, Abrud, Orăștie, Brașov, Făgăraș, Sibiiu și Lugoj. Prin acest turneu vor face un al doilea examen și în fața publicului nostru, care desigur îi va primi cu brațele deschise și îi va sărbători pretutindeni.

✽

Bătaie cu flori... Să mai zică cineva că Sibiiu nu înaintează cu pași repezi. În Dumineca trecută am avut, mă rog, chiar și o bătaie cu flori, care se obișnueste numai în orașele mari. A fost prima în Sibiiu. Acest sport aristocratic e drept că nu se prea potrivește cu firea blăjină a concetățenilor noștri burghezi dela roată, dar ce-are a face?... Orice meserie se învață — chiar și aristocrația. Stângăciile dispar, și te pomenești ca mâne încunjurat de un nou neam de oameni. Noi Românii privim cu deosebită simpatie aceste obiceiuri nouă și suntem foarte înclinați a ni le îninsuși. Las că noi suntem de viță nobilă... nu ca Sașii. Democrația e numai o haină ce ne-a ținut-o vremea și pe care suntem dispuși să o lăpădam de câteori ni se dă prilej. Câți Sibieni nu vor fi visat la o bătaie de flori românească... bineînțeles în favorul vreunei instituții de săraci, cum au făcut-o și Sașii.